

Les cartes de visite

El col·leccionisme de retrats al segle XIX

Avui, gràcies a la proliferació dels mitjans de comunicació i sobretot al paper que juguen els de caràcter audiovisual, és fàcil que la major part de la població mundial reconegui el president dels Estat d'Units d'Amèrica, el papa de Roma, Bin Laden, una actriu com Sharon Stone o un futbolista com Ronaldinho.

Retrat del mariscal francès Lebouf, realitzat al taller de Disdéri de París i segurament comercialitzat a Cadis.

Aquesta realitat, però, no sempre ha estat així. De fet, fins a les primeries del segle XIX no es produeixen els avenços tecnològics necessaris que permetran captar mecànicament les imatges. Amb la invenció de la fotografia i el seu perfeccionament tècnic es produí el gran salt en la reproducció i la difusió de la imatge dels personatges de referència, que fins aleshores eren exclusius del dibuix, la pintura, el gravat i l'escultura. La possibilitat d'obtenir un negatiu per fer-ne nombroses còpies esdevingué una veritable revolució en el món de la imatge, amb el valor afegit respecte als processos anteriors que, per primera vegada, es disposava d'una imatge real, fidel a la realitat, i que alhora era un sistema ràpid i el seu cost no era elevat. Les facilitats tècniques i la millora notable dels mitjans de transport oferien unes *potencialitats* que els professionals de la fotografia saberen aprofitar.

En aquest sentit cal destacar el paper que jugà el fotògraf francès André-Adolphe-Eugène Disdéri (París, 1819 – Niça, 1889), el qual, a partir del sistema d'obtenció de diversos negatius amb una mateixa placa, patentà el 1854 el format denominat *carte de visite*, de 9 x 5,5 cm. L'èxit del producte fou evident, sobretot al llarg de la dècada del 1860. El taller de Disdéri, amb vuitanta empleats, esdevingué un dels més prestigiosos del món i realitzà més de 51.000 retrats entre el 1857 i el 1865. Pel seu estudi del Boulevard des Italiens de París passaren reis, polítics, escriptors, artistes i qualsevol que volgués ser algú a l'Europa del moment, i obrí sucursals a

Madrid, Londres i Tolosa de Llenguadoc, essent nomenat fotògraf oficial de les cases reials de França, Anglaterra, Rússia i Espanya.

Sens dubte la *carte de visite* –o targeta de visita– triomfà com a format corrent per al retrat de la societat del moment, va ser el format que adoptaren la major part dels fotògrafs contemporanis, com ho demostra el fet que és, amb diferència, del que més exemplars s'han conservat. La majoria d'àlbums familiars vuitcentistes són plens de targetes de visita, atès que en fer-se'n diverses còpies permetia que es repartissin entre familiars i amics. La *carte de visite* també excel·lí com el format emprat en el retrat oficial i, sens dubte, afavorí el col·leccionisme d'imatges de personatges il·lustres. Sorgí un veritable comerç de rostres de reis, prínceps, ministres, diplomàtics, militars, religiosos, artistes etc., del propi país, de països veïns o de contrades llunyanes i exòtiques, que podien adquirir-se a qualsevol ciutat europea. La demanda era tan gran que sovint algunes fotografies eren piratejades i venudes sense indicar-ne l'estudi que les realitzava. Entre els retrats comercialitzats pels fotògrafs escampats per la geografia espanyola destaquen, a banda dels monarques Isabel II, Amadeu de Savoia i Alfons XII, regents, membres de la família reial, personatges militars i polítics d'opcions ben oposades com els generals Prim, Espartero i O'Donnell o els carlins Cabrera i Savalls.

Frederic Marès fou un precursor en la conservació i la divulgació del món de la imatge en obrir al públic aquesta Sala de la Fotografia el 1955. Conscient de l'interès que despertaren aquestes imatges al segle XIX, aplegà entre la notable col·lecció de *cartes de visite*, una important i variada selecció d'aquest col·leccionisme de retrats.

Plafó amb 35 retrats de personatges de la monarquia i la política espanyola.